

УДК 712.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.143.2.37>

АНАЛІЗ ВИДОВОЇ СТРУКТУРИ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ ДОШКІЛЬНИХ ДІТЯЧИХ УСТАНОВ М. ДНІПРО

Мильнікова О.О. – к.б.н.,

доцентка кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
orcid.org/0000-0001-9393-0319

Ільченко Л.А. – к.с.-г.н.,

доцентка кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
orcid.org/0000-0002-2921-9933

Козурман Н.І. – студентка I курсу магістратури агрономічного факультету,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
orcid.org/0009-0009-7037-8379

У статті обґрунтовано доцільність інвентаризації дендрофлори дошкільних навчальних закладів для можливості оптимізації їх зелених зон. За мету дослідження обрано ідентифікацію видового складу зелених насаджень, аналіз їх життєвих форм та ареалу походження на території 3-х дитячих садків в місті Дніпро. Для її досягнення застосовано методи маршрутних та візуальних обстежень, аналізу та порівняння. Обстежено асортимент деревно-чагарникової рослинності та виявлено 53 види, що належать до 43 родів та 24 родин. Виявлено неоднорідність дендрофлори за видовою структурою залежно від місця зростання рослин на території дитячих садків № 182, № 233, № 241. Висвітлено відсоток участі хвойних та листяних порід у зелених насадженнях із розподілом життєвих форм на території кожної дошкільної установи. Найбагатішим різноманіттям охарактеризовано заклад № 241, його зелена зона представлена 36 видами. До складу зелених насаджень інших дошкільних установ № 233 і № 182 входить 21 та 29 види деревних рослин відповідно. Асортимент Голонасінних рослин оцінено як недостатній. Встановлено, що лише озеленення досліджуваної території дитсадка № 233, сформоване переважно за рахунок інтродуцентів. Загалом Rosaceae визначено як найрізноманітнішу за таксономічним та найчисельнішу за кількісним складом родину. Виокремлено деревні породи за інвазивністю – *Ailanthus altissima* Mill., *Acer negundo* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Ulmus pumila* L. Встановлено низку спільних видів, що трапляються на території всіх дитячих садків, а саме: *Acer platanoides* L., *Betula pendula* Roth., *Cerasus vulgaris* Mill., *Sorbus aucuparia* L., *Juglans regia* L., *Ulmus pumila* L. (дерева), *Rosa* L. x *hybrida*, *Spiraea media* L., *Syringa vulgaris* L. (кущі), *Campsis radicans* L. (ліана).

Під час обстеження з'ясовано, що добір зростаючих деревних і чагарникових рослин не завжди узгоджувався з їх декоративними властивостями та вимогами щодо створення зелених насаджень на території освітніх установ. Надано рекомендації щодо оптимізації асортименту дендрофлори кожного дошкільного закладу та розглянуто перспективу подальших наукових розвідок.

Ключові слова: озеленення дошкільних установ, дендрофлора, зелена зона, деревні породи, види рослин.

Mylnikova O.O., Ilchenko L.A., Kozurman N.I. The analysis of the species structure of green spaces on the territory of preschool children's institutions in Dnipro

The article substantiates the expediency of inventory of dendroflora of preschool educational institutions for the possibility of optimizing their green areas. The purpose of the study is to identify the species composition of green spaces, the analysis of their life forms and the habitat of origin in the territory of 3 kindergartens in the Dnipro. To achieve it, the methods of route and visual surveys, analysis and comparison are applied. The range of tree and shrub vegetation is

examined and 53 species belonging to 43 genera and 24 families are found. The heterogeneity of dendroflora in terms of species diversity depending on the place of plant growth on the territory of the kindergartens № 182, № 233, № 241 is established. The rate of coniferous and broadleaved species in green spaces with the distribution of life forms on the territory of each preschool institution is illustrated. Institution № 241 is characterized by the richest diversity, its green area is represented by 36 species. Green plantations of other preschool institutions № 233 and № 182 include 21 and 29 species of woody plants, respectively. The range of gymnosperms is assessed as insufficient. It is found that only the landscaping of the investigated area of kindergarten № 233 is formed mainly by introduced species. In general, the most diverse in terms of taxonomic and the most numerous in terms of quantitative composition of the family is determined – Rosaceae. Wood species are singled out for their invasiveness – *Ailanthus altissima* Mill., *Acer negundo* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Ulmus pumila* L. A number of common species that occur in the territory of all kindergartens have been established, namely: *Acer platanoides* L., *Betula pendula* Roth., *Cerasus vulgaris* Mill., *Sorbus aucuparia* L., *Juglans regia* L., *Ulmus pumila* L. (trees), *Rosa* L. x *hybrida*, *Spiraea media* L., *Syringa vulgaris* L. (bushes), *Campsis radicans* L. (liana).

During the survey, it was found out that the selection of wood and shrubs has not always been consistent with their decorative properties and requirements for the creation of green space in the territory of educational institutions. Recommendations for the optimization of the range of dendroflora of each preschool institution are given and the perspective of further scientific research is outlined.

Key words: landscaping of preschool institutions, dendroflora, green zone, tree species, plant species.

Актуальність теми дослідження. Урбанодендрофлора в умовах сьогодення – невід’ємна складова системи зовнішнього благоустрою українських міст. Так само, важливими структурними елементами міської системи озеленення виступають зелені зони обмеженого користування, зокрема, деревно-чагарникова рослинність дошкільних навчальних закладів [12, с. 32]. Підтвердженням «озвученого», певною мірою, є аналітична оцінка осучаснених норм озеленення населених пунктів, проведена Зібцевою О. та Юхновським В. [4], а також низка наукових доробків інших вітчизняних фахівців зі вказаної тематики. Для прикладу, географія досліджень наступна: Біла Церква, Кривий Ріг, Тернопіль, Херсон, Чернігів [16; 19; 9; 2; 14].

На нашу думку, залучення декоративних, довговічних і стійких до умов промислового міста рослин сприятиме не лише реалізації певних функцій (естетичної, мікрокліматичної, гігієнічної) на території дитячих установ з різним навчальним профілем, а також матиме вагоме значення для пізнавально-дослідницького та виховного процесів в цих закладах.

Основний видовий склад деревних насаджень дитячих садків зазвичай сформовано ще за радянських часів. Поступове випадання із озеленення за віком і фітосанітарним станом великої кількості чагарників і частини дерев потребує перегляду морально застарілого асортименту деревних порід, а також розробки шляхів його оптимізації [11, с. 148]. Таким чином, актуальність теми озеленення дошкільних установ є надзвичайно важливою, адже специфіка їх зелених зон обумовлена потребою узгоджувати низку норм і правил, враховуючи користь та естетичний вигляд рослин.

Аналіз попередніх досліджень. Особисто Рубан Л. вважає, що озеленення на територіях дитячих садків тісно пов’язане з архітектурно-планувальною організацією оточуючих будівель та забезпечує ізоляцію останніх від впливу навколишнього середовища, створюючи комфортні умови для перебування дітях [17, с. 195]. Потапчук І., Бичковська Л. теж торкнулися питання вдалого поєднання території окремих розглянутих дитсадків із оточуючим ландшафтом, не виключаючи можливості «влаштування озелених дахів» [13, с. 107] як простору

для навчання, відпочинку та ігор саме для української малечі. Особливості озеленення зелених зон дошкільних навчальних закладів висвітлено Бойко Т. та Напук О. [1]. Зокрема, Дементьєвою О. зі співавторами встановлено асортимент та з'ясовано життєвий стан рослин, що зростають на території дошкільної установи в с. Степанівка Херсонської області, а також розроблено проект її озеленення та благоустрою [3, с. 331]. Сучасний стан дендрофлори дитсадка «Синій птах» Новокодацького району в м. Дніпро представлено Мильніковою О. [12].

Постановка завдання. Мета дослідження – визначення видового складу деревних рослин дитячих установ міста Дніпро, аналіз життєвих форм, їх походження, надання рекомендацій щодо озеленення обстежених ділянок. Для її досягнення застосовано методи маршрутних та візуальних обстежень, аналізу та порівняння.

Результати досліджень. Для дослідження деревно-чагарникової рослинності нами обрано територію 3-х дошкільних навчальних установ, компактно розташованих на житловому масиві Західний, Новокодацький район м. Дніпро. Перший з поміж них – комунальний заклад дошкільної освіти (КЗДО) № 182, функціонує з 80-х років XX століття. Другий дитсадок, за № 233, почав приймати малечу з 60 років вказаного періоду, третій КЗДО № 241 є установою зразка 1970 р., що поєднує сучасні та застарілі елементи благоустрою. Одна із низки вимог до проектування дитячих закладів дошкільної освіти (за радянських часів) торкалась наявності зелених насаджень на їх території [18, с. 164]. Вона залишається на часі в сучасних українських реаліях.

За інформацією вінницьких науковців, під час формування зеленої зони дитсадків необхідно враховувати такі показники як: масштабність, декоративність і корисні властивості. Зокрема, масштабність, за їх даними, проявляється у використанні дерев другої та третьої величини [6]. Вказані категорії деревних порід можуть варіювати в межах відповідних груп висот, а саме: 16–25 м та 7–15 м [8, с. 62]. На противагу вищевикладеному, херсонські дослідники під час створення зелених насаджень на території дитячих садків пропонують добирати невисокі дерева, проте, як і попередні фахівці, вважають за потрібне акцентувати увагу на привабливості дендрофлори. Останні також рекомендують добирати декоративну деревно-чагарникову рослинність за листям, хвоєю чи кроною та рекомендують висаджувати гарноквітучі з приємним, але не різким запахом види. Варто зауважити, що в озелененні досліджених нами установ рідко траплялись високі дерева, зокрема, зафіксовано максимальну величину на рівні показника лише 15 м. Встановлено домінуючу категорію за розрядом висот – до 4 м, обумовлену наявністю чагарників в зелених насадженнях. Її частка коливається в межах від 49,2 до 74,4%, залежно від конкретного дошкільного закладу. Можливо, критерій масштабності на момент створення трьох КЗДО, залишився поза увагою чи просто не розглядався як превалюючий.

Загалом досліджені види дендрофлори, за систематичним положенням, належать до 2 відділів, 20 порядків, 24 родин. З виявлених 43 родів до відділу Покритонасінні віднесено 38, решту таксонів – до Голонасінних.

Найчисленнішою за кількістю видів визначено родину *Rosaceae* – загалом 14; родини *Salicaceae* та *Cupressaceae* представлені 4 видами; *Oleaceae*, *Berberidaceae*, *Sapindaceae*, *Bignoniaceae*, *Fabaceae*, *Tiliaceae* та *Pinaceae* мають у своєму складі по 2 види. Решта, а саме: *Buxaceae*, *Fagaceae*, *Juglandaceae*, *Betulaceae*, *Malvaceae*, *Ulmaceae*, *Moraceae*, *Hippocastanaceae*, *Simarubaceae*, *Celastraceae*, *Vitaceae*, *Hydrangaceae*, *Caprifoliaceae*, *Cornaceae* репрезентовані лише 1 видом.

За даними маршрутних обстежень визначено, що на території дитсадків зростають 53 види деревних рослин. Домінантною біоморфою в зелених зонах представлених закладів освіти виступає дерево, друге та третє місце відповідно посідають життєві форми – кущ та ліана.

Аналіз даних щодо кількісного складу деревних насаджень трьох дошкільних навчальних закладів дозволив створити наступний ряд:

- КЗДО № 241 – 319 деревних рослин (36 видів);
- КЗДО № 182 – 199 деревних рослин (29 видів);
- КЗДО № 233 – 118 деревних рослин (21 вид).

Визначення географічного походження деревних видів розглядається нами як важлива складова озеленення дитячих установ, адже інформація щодо відсоткового співвідношення аборигенних та інтродукованих видів у озелененні, особливо інвазійних видів, дозволить оцінити ризики від активного розповсюдження останніх (рис. 1).

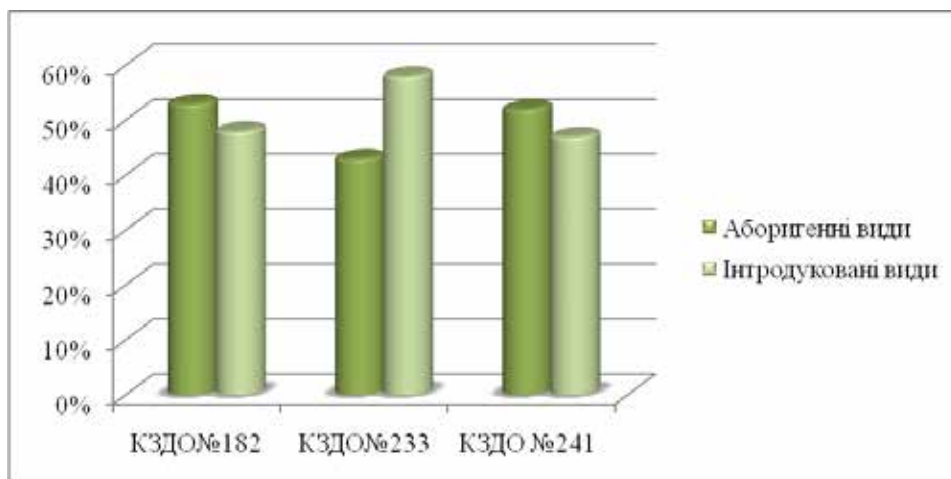

Рис. 1. Відсоткове співвідношення аборигенних та інтродукованих видів у зеленій зоні досліджуваних дошкільних закладів

За визначенням Протопопової В. та Шевери М., «інвазійним вважається вид, що походить з інших флористичних областей, занесений на територію України спонтанно чи з метою культивування». Такий вид адаптувався до наших умов, «самовідновлюється, активно та масово поширюється не лише в антропогенних, а й у природних біотопах ... вступаючи у взаємодію з місцевими видами й становить загрозу біорізноманіттю або екосистемам» [15, с. 118].

Виходячи із представлених даних, фіксуємо відсутність суттєвої різниці між кількісними показниками аборигенних та інтродукованих видів. Їх відсоткове співвідношення у всіх закладах є майже однаковим. Проте, в КЗДО № 182 та № 241 зрештою місцевої рослинності більше (на 4% і на 6% відповідно), а у дитсадку № 233 відмічено домінування чужорідних представників (частка участі – 58% від загальної кількості рослин).

Варто зазначити, що на озелененій території КЗДО № 182 використано невелику кількість чагарників з обмеженим асортиментом хвойних рослин.

Трапляється розрізнено ялівець козацький (9 шт.), біота східна (1 шт.), звісно, така чисельність не здатна забезпечити мальовничість ландшафту в осінньо-зимовий період. Спірея середня (*Spiraea media* L.) є панівною листопадною породою серед рослин обстеженої дендрофлори, її частка складає 24%. Зростає *Spiraea media* рядовою посадкою вздовж центральної алеї, що прямує від центрального входу до будівлі дитсадка, а ще її виявлено декілька разів, зокрема, у вигляді моновидових груп на газоні. Також цей чагарник зафіксовано поодиноким в різних місцях, частіше – в тіні дерев із значною втратою декоративності через зрідження крони. Бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.) в озелененні закладу, на наш погляд, використано не зовсім вдало: окремі кущі висаджено під пологом дерев, деякі – вздовж паркану з великими проміжками між ними. Бажано здійснити нові посадки *Syringa vulgaris* на газоні середніми групами з 5–7 рослин, або сформувати із представників цього виду щільніший ряд за рахунок скорочення відстані між особинами (оптимальною є 1–1,2 м). Бузковий живопліт можна використати для розмежування території в разі прогулянок певної вікової групи дітей. Рекомендуємо оптимізувати як кількість, так і асортимент чагарників у складі досліджуваної дендрофлори, обираючи сніжноягідник білий (*Symphoricarpos albus* L.), спірею японську (*Spiraea japonica* L.), гібіск сирійський (*Hibiscus syriacus* L.), смородину золотисту (*Ribes aureum* Pursh.) та окремі хвойні породи. Самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.) не має сенсу застосувати через масове ураження самшитою вогнівкою цього виду в межах міста.

Асортимент деревних порід на території зеленої зони вказаного дитячого садка також незначний (рис. 2). Мінімальне поповнення його молодими екземплярами очевидне та ґрунтується на аналізі даних, що стосуються розподілу дерев за ступенями товщини стовбурів. По периметру закладу (вздовж паркану) виявлено як залишки рядових посадок з тополь китайської (*Populus simonii* L.) та білої (*Populus alba* L.), так і не видалені повністю частини сухою минулих років. Доречно зауважити, що перший вид є переважаючим (9%) в зелених насадженнях дошкільної установи № 182. На деяких її ділянках трапляється самосів окремих порід, а саме: клена гостролистого (*Acer platanoides* L.), в'язу низького (*Ulmus pumila* L.) – по 1 екз., горіха грецького (*Juglans regia* L.) та шовковиці білої (*Morus alba* L.) – по 8 екз.

З інвазійних видів деревних порід на території закладу зафіксовано в'яз низький (*Ulmus pumila* L.) та клен ясенелистий (*Acer negundo* L.) згідно із переліком небажаного адвентивного спектру рослин [15, с. 121; 123]. Дослідники Іванько І. та Кулік А. теж розглядають *Ulmus pumila* і *Acer negundo* як інвазивні види, що пристосувалися до антропогенно-змінених умов Дніпропетровщини [5].

З позитивного можна відмітити приклад вдалого поєднання клену гостролистого (*Acer platanoides* L.) та клену-явору (*Acer pseudoplatanus* L.) у вигляді невеликих груп на газонах біля альтанок і прогулянкових майданчиків. В тіні дерев розташовані лави, столи для комфортного відпочинку дітей в літній період.

Для реалізації проектних рішень щодо реконструкції зелених насаджень (рис. 3) цього дитсадка пропонуємо залучити до озеленення наступні види аборигенних рослин: клен польовий (*Acer campestre* L.), береку лікарську (*Sorbus torminalis* (L.) Grants.), горобину проміжну (*Sorbus x intermedia* (Ehrh.) Pers.). Поміж інтродуцентів варто обрати клен сріблястий (*Acer saccharum* Marsh.), катальпу бігнонієвидну (*Catalpa bignonioides* Walt.), церцис канадський (*Cercis canadensis* Lam.), ялину колючу (*Picea pungens* Engelm.), сосну гірську (*Pinus mugo* Turra), кипарисовик Лавсона (*Chamaecyparis lawsoniana* Parl.), тую західну (*Thuja occidentalis* L.).

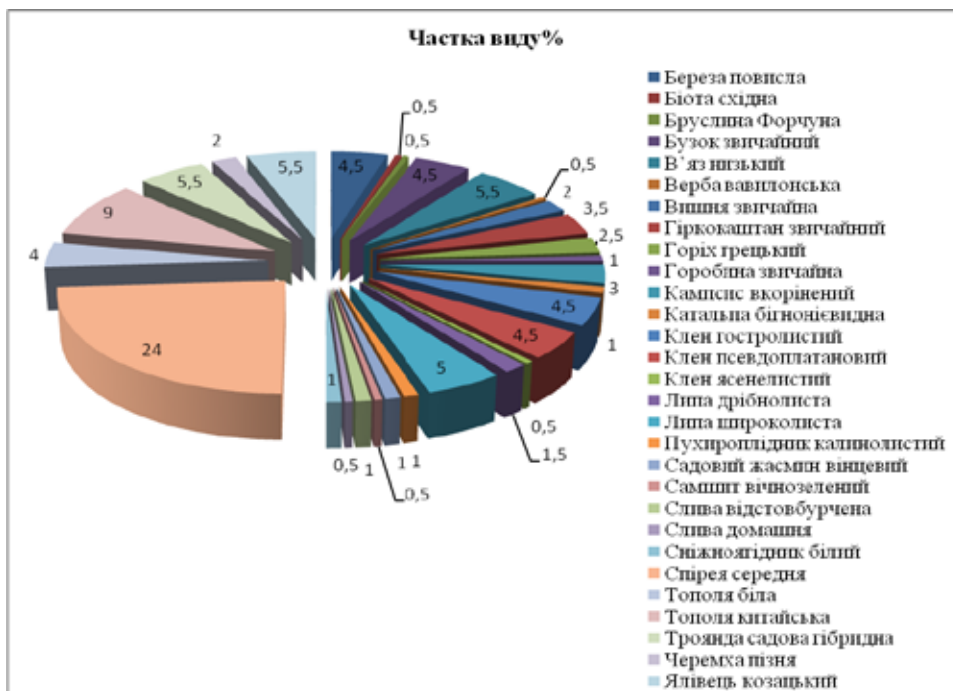

Рис. 2. Видова структура дендрофлори дитсадка № 182

Весь непоказний паркан, в разі відсутності фінансування, можна певною мірою оновити, використовуючи вертикальне озеленення. Рекомендований асортимент ліан наступний: західна і південна частини території – кампсис повзкий (*Campsis radicans* Seem.), дикий виногра́д п'ятилисточковий (*Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch.), ломиніс білий (*Clematis vitalba* L.); з північної та східної – дикий виногра́д п'ятилисточковий (*Parthenocissus quinquefolia*), гірчак бальджуанський (*Polygonum baldschuanicum* Regel.). Останній характеризується високими темпами приросту впродовж вегетаційного періоду, цвітінням у другій половині літа – на початку осені та достатньою тіньовитривалістю.

До складу зелених насаджень КЗДО № 233 (рис. 4) включено 20 деревних видів і один культивар. Чагарникова флора репрезентована трояндою садовою гібридною, спіреями середньою (*Spiraea media* L.) та Вангутта (*Spiraea* × *vanhouttei* (Briot) Zabel.), шипшиною собачою (*Rosa canina* L.), бирючиною звичайною (*Ligustrum vulgare* L.) та бузком звичайним (*Syringa vulgaris* L.). Останній визначено найчисельнішим видом з показником участі на рівні 44,1%. Решта кущів, за виключенням спіреї середньої (*Spiraea media* – 9 шт.), представлена в межах 1–2 екземплярів.

Незначне різноманіття, на нашу думку, потребує розширення асортименту із залученням до озеленення представників цієї життєвої форми, зокрема: будлеї Давида (*Buddleja davidii* Franch.), вейгели квітучої (*Weigela florida* DC), дейції шорсткої (*Deutzia scabra* Thunb.), форзиції європейської (*Forsythia europea* Deg. et Bald.), пухироплідника калинолистого (*Physocarpus opulifolius* (L.) Maxim.), кизильника горизонтального (*Cotoneaster horizontalis* Decaisne) та мигдалю

трилопатевого (*Amygdalus triloba* (Lindl.) Rick.). Перераховані рослини будуть ефектно виглядати як групами, так і у ролі солітерів.

Рис. 3. Озеленення КЗДО № 182

Рис. 4. Озеленення КЗДО № 233

Вічнозелена дендрофлора репрезентована ялиною колючою (*Picea pungens* Engelm.) та її декоративною формою (*Picea pungens* f. «Glauca»), всього 3 особини. Збільшення кількості хвойних рослин у складі насаджень позитивно впливає на їхній зимовий колорит [10, с. 42]. За повідомленням Ковалевського С. та Кривохатко Г., оцінка декоративних властивостей низки представників виду туя західна (*Thuja occidentalis* L.) свідчить про доцільність їх введення до зелених насаджень різного призначення [7, с. 123]. З нашої точки зору, можливе застосування на території дитсадка карликових форм сосни гірської (*Pinus montana* Mill.), туї західної (*Thuja occidentalis* L.) та її культиварів («Smaragd», «Brabant», «Danica»), ялівців козацького (*Juniperus sabina* L.) та скельного (*Juniperus scopulorum* L.), біоти східної (*Biota orientalis* Endl.), псевдотсуги Мензіса (*Pseudotsuga menziesii* Franko).

До листопадних дерев віднесено 11 видів (рис. 5): айлант найвищий (*Ailanthus altissima* (Mill) Swingle), в'яз низький (*Ulmus pumila* L.), береза повисла (*Betula pendula* Roth. – найбільше особин), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), вишня звичайна (*Cerasus vulgaris* Mill.), липа дрібнолиста (*Tilia cordata* Mill.) тощо. Перші два з переліку – інвазійні, потребують контролю щодо самовідновлення. Молодих екземплярів у насадженні не зафіксовано, тому рекомендуємо доповнити зелену зону дитсадка № 233, використовуючи культивари клена гостролистого (форми «Drummondii» та «Crimson King»), вербу козячу (*Salix caprea* L.), клен сріблястий (*Aser saccharinum* L.), черемху пізню (*Padus serotina* (Ehrh.) Agardh.), церцис європейський (*Cercis siliquastrum* L.).

Паркан, яким огорожено заклад, подекуди є зруйнованим і не може повністю виконувати своє функціональне призначення. З північної частини окремі секції потребують ремонту і навіть заміни через наявність великих дір. Демонтажу огорожі сприяють і деякі дерева, що відтворюються самосівом та «врізаються» до її елементів. Завдяки активному росту в'яз низький (*Ulmus pumila* L.), шовковиця біла (*Morus alba* L.) та робінія псевдоакація (*Robinia pseudoacacia* L.) пришвидшують руйнацію паркану. Рекомендуємо проводити своєчасне видалення вказаних інтродукованих порід. Доречно оздобити паркан шляхом озеленення, наприклад, замаскувати гірчаком бальджуанським (*Polygonum baldschuanicum* Regel.), що вважається швидкозростаючим видом.

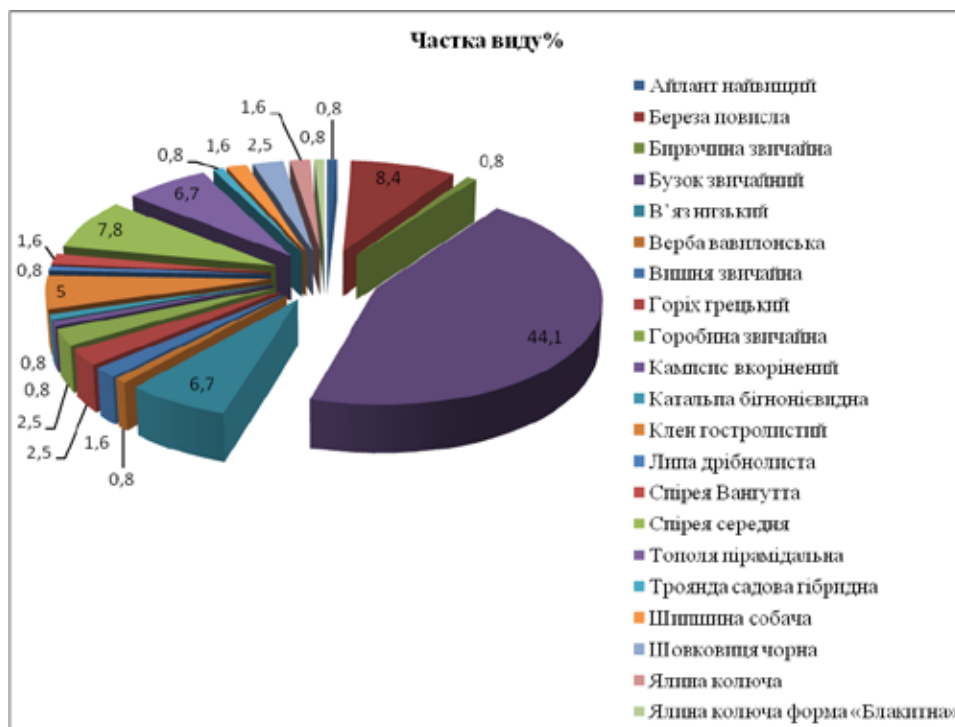

Рис. 5. Видова структура дендрофлори дитсадка № 233

Останній дитячий садок характеризується найбільшою площею порівняно з іншими розглянутими установами та має різноманітніший видовий склад зеленої зони. Дендрофлора налічує 36 видів рослин (табл. 1).

Серед чагарників виокремлено бузок звичайний (*Syringa vulgaris* L.) та троянду садову гібридну (*Rosa* L. x *hybrida*) як найчисельніші за кількістю екземплярів, а також спірею середню (*Spiraea media* L.), шипшину собачу (*Rosa canina* L.) та низку інших – з корисними та небажаними ознаками для дитячих дошкільних закладів. Способів їх розміщення на території декілька: поодинокі, групами чи живоплотами (рис. 6). У вигляді окремих кущів трапляються магонія падуболиста (*Mahonia aquifolium* Nutt.), садовий жасмина вінцевий (*Philadelphus coronarius* L.), свидина криваво-червона (*Swida sanguinea* (L.) Opiz), гібіск сирійський (*Hibiscus syriacus* L.). Через обмежену кількість декоративних чагарників пропонуємо збільшити їх чисельність в зелених насадженнях цієї установи. Варто звернути увагу на яскраві пагони свидини криваво-червоної, що зберігають естетичність ландшафту і взимку. В холодну пору ще можна оздобити територію, використовуючи кущі з декоративними плодами, зокрема, калину звичайну (*Viburnum opulus* L.) чи сніжноягідник білий (*Symphoricarpos albus* L.).

Для належного забезпечення гігієнічних та декоративних функцій до системи озеленення КЗДО № 241 бажано ввести ялину колючу форму «Глаука» (*Picea pungens* f. «Glauca»), ялівці козацький (*Juniperus sabina* L.) та віргінський (*Juniperus virginiana* L.), культивари туї західної (*Thuja occidentalis* L.) та біоти східної (*Biota orientalis* Endl.), враховуючи їх відповідність умовам зростання. Листяні дерева на території закладу репрезентовані такими видами як гірकोкаштан

звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.), тополя пірамідальна (*Populus pyramidalis* Roz.), горіх грецький (*Juglans regia* L.), клен гостролистий (*Acer platanoides* L.), в'яз низький (*Ulmus pumila* L.), береза повисла (*Betula pendula* Roth.) тощо. Вишня звичайна (*Prunus cerasus* L.) займає панівне становище в межах цієї життєвої форми. Здебільшого дерева ростуть рядовими посадками вздовж алеї, паркану та як солітери на майданчику. Пропонуємо урізноманітнити асортимент листяних порід цікавішими екземплярами із акцентом на колір листя (*Prunus cerasifera* «Pissardii», *Acer negundo* «Flamingo», *Acer platanoides* «Drummondii») та форму крони (*Acer platanoides* «Globosa», *Ulmus scabra* «Pendula»).

Таблиця 1

Кількісний склад зелених насаджень на території КЗДО № 241

№	Видова назва рослин	%	№	Видова назва рослин	%
1	Абрикос звичайний	0,9	19	Липа широколиста	1,2
2	Барбарис Тунберга	0,6	20	Магонія падуболиста	0,3
3	Барбарис Тунберга форма «Admiration»	0,3	21	Робінія псевдоакація	0,3
4	Береза повисла	0,9	22	Садовий жасмин вінцевий	1,2
5	Бузок звичайний	24,9	23	Самшит вічнозелений	6,4
6	В'яз низький	3,1	24	Свидина криваво-червона	0,6
7	Виноград європейський	0,3	25	Слива домашня	3,1
8	Вишня звичайна	6,8	26	Спірея Вангутта	1,5
9	Гібіск сирійський	0,6	27	Спірея середня	0,3
10	Гіркокаштан звичайний	4,7	28	Тополя пірамідальна	4,0
11	Горіх грецький	1,5	29	Троянда витка	0,9
12	Горобина звичайна	1,2	30	Троянда садова гібридна	18,5
13	Груша звичайна	0,6	31	Туя складчаста	0,6
14	Дуб звичайний	0,6	32	Форзиція європейська	1,5
15	Кампсис вкорінений	0,6	33	Шипшина собача	1,2
16	Карагана деревоподібна	3,4	34	Шовковиця чорна	0,9
17	Клен гостролистий	4,3	35	Яблуня домашня	0,3
18	Клен ясенелистий	0,9	36	Ялівець лускатий форма «Blue Carpet»	0,3

Через самостійне та постійне поновлення *Acer negundo* (інвазійний вид) частина паркану з північного боку закладу зазнає деформації (рис. 7) та руйнації. В зв'язку з цим, виникає потреба щодо його поліпшення шляхом реконструкції чи вертикального озеленення за участі гірчаком бальджуанським *Parthenocissus quinquefolia*, *Polygonum baldschuanicum*, *Clematis vitalba*.

На території дитсадку розташовані цегляні альтанки для відпочинку дітей, розділені між собою завдяки підстриженим живоплотам із *Syringa vulgaris*, що вказує на доцільне використання останнього. Привертає також увагу трояндова алея на задньому плані, проте, покриття доріжок, що характеризується поганим станом (наявність ям і тріщин) та потребує ремонту, викликає неприємне враження.

Рис. 6. Озеленення КЗДО № 241

Рис. 7. Самосів клену ясенелистого

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виявлено неоднорідність дендрофлори за видовою структурою залежно від місця зростання рослин на території трьох дитячих садків № 182, № 233, № 241 міста Дніпро. Найбагатшим різноманіттям охарактеризовано останній заклад, його зелена зона представлена 36 деревними видами. Встановлено низку спільних видів, що трапляються на території всіх дитячих установ, всього 10. Домінуючою біоморфою повсюдно визначено дерево. Асортимент Голонасінних рослин оцінено як недостатній та запропоновано варіанти щодо його поповнення.

Визначено співвідношення аборигенних та інтродукованих видів в досліджених зелених насадженнях, зафіксовано домінування екзотів лише в зеленій зоні дитсадка № 233.

Під час обстеження з'ясовано, що добір деревних і чагарникових рослин не завжди узгоджувався з їх декоративними властивостями та вимогами щодо створення зелених насаджень на території освітніх установ. Серед неприйнятних видів рослин (наявність колючок, неприємного запаху, отруйних речовин) для озеленення дошкільних навчальних закладів нами виявлено наступні: барбарис Тунберга (*Berberis thunbergii* L.), карагану деревоподібну (*Caragana arborescens* Lam.), магонію падуболисту (*Mahonia aquifolium* Nutt.), робінію псевдоакацію (*Robinia pseudoacacia* L.), троянди витку (*Rosa arvensis* Huds.) та чайно-гібридну (*Rosa* L. x *hybrida*), айлант найвищий (*Ailanthus altissima* Mill.). Найбільше небажаних рослин зафіксовано на території КЗДО № 241. Надано також рекомендації щодо оптимізації асортименту листяної дендрофлори кожного дошкільного закладу.

Перспективним напрямком подальших наукових розвідок вважаємо дослідження квіткового оформлення на територіях розглянутих дніпровських дитсадків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бойко Т. О., Нацук О. С. Особливості озеленення зелених зон дошкільних навчальних закладів. *Інноваційні підходи до формування та управління антропогенними і природними екосистемами півдня України*: матеріали наук.-практ. Інтернет-конф. викладачів, молодих вчених та здобувачів вищої освіти, 18–19 березня 2020 р., м. Херсон. С. 47–50.
2. Дементьєва О. І., Брит А. О. Особливості проектування зелених насаджень обмеженого користування. *Наукові читання імені В. М. Виноградова* : матеріали

II-гої Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 трав. 2020 р. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2020. С. 27–28.

3. Дементьєва О. І., Лаврись В. Ю. Дементьєв С. В., Лаврись О. Ю. Особливості створення проекту озеленення та благоустрою дошкільних навчальних закладів сільської місцевості Херсонської області. *Таврійський науковий вісник*. 2023. № 133. С. 329–339.

4. Зібцева О. В., Юхновський В. Ю. Аналітична оцінка осучаснених норм озеленення міст. *Біоресурси і природокористування*. 2019. № 5–6, т. 11. С. 131–140.

5. Іванько І. А., Кулік А. Ф. Оцінка адаптаційних можливостей аборигенних та адвентивних видів деревних рослин Дніпропетровщини. *Питання степового лісогосподарства та лісової рекультивуації земель*. 2021, т. 50. С. 12–21.

6. Ковальський В. П., Лисій Г. І. Ландшафтний дизайн прилеглої території дошкільних навчальних закладів. *Тенденції сучасної науки: матеріали XI Міжнарод. наук.-практ. конференції, 7 червня 2016 р. Вінниця : ВНТУ, 2016. С. 60–64.*

7. Ковалевський С. Б., Кривохатко Г. А. Комплексна оцінка декоративності рослин культиварів *Thuja Occidentalis* L. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. № 2, т. 29. С. 23–25.

8. Колесніков Л. О., Колеснікова О. Л. Азіатсько-тихоокеанські елементи дендрофлори парку Полтавської державної аграрної академії. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2013. № 1. С. 61–65.

9. Кузик І. Р. Комплексна зелена зона міста Тернопіль: геоecологічні засади сталого функціонування : дис. д-ра філософії : 103 Науки про Землю / Тернопільський нац. педагог. ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2021. 217 с.

10. Мавко М. С. Роль колірних акцентів у сприйнятті паркового ландшафту. *Сучасний ландшафт: проектування, формування, збереження : тези доповідей учасників Всеукр. наук. конф., 17–18 листопада 2016. Київ : НУБіП України, 2016. С. 41–42.*

11. Мильнікова О. О., Задорожня М. Д., Додатко А. С. Аналіз таксономічного складу дендрофлори дошкільного навчального закладу м. Дніпро. *Рослини та урбанізація: матеріали дев'ятої Міжнарод. наук.-практ. конф., 5 березня 2020 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2020. С. 148–149.*

12. Мильнікова О. О. Сучасний стан дендрофлори дитячих навчальних закладів на прикладі КЗО ДНЗ «Синій птах» № 377 м. Дніпро. *Рослини та урбанізація: матеріали XIII Міжнарод. наук.-практ. конф., 1 лютого 2024 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. С. 31–33.*

13. Потапчук І. В., Бичковська Л. С. Проектування закладів дошкільної освіти: зарубіжний досвід. *Вісник НУВГП. Сер. Технічні науки*. 2020. Вип. 3(91). С. 99–110.

14. Потоцька С. О. Порівняльний аналіз дендрофлори зелених насаджень міста Чернігова. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. Біологія*. 2012. Вип. 33. С. 64–70.

15. Протопопова В. В., Шевера М. В. Інвазійні види у флорі України. І. Група високо активних видів. *Geo & Bio*. 2019, т. 17. С. 116–135.

16. Роговський С. В. Причини деградації багаторічних зелених насаджень та шляхи вирішення наявних проблем на прикладі міста Білої Церкви. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.4. С. 130–139.

17. Рубан Л. І. Структурні елементи комплексної зеленої зони міста «мікрорівня» як об'єкти ландшафтного проектування. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2012. Вип. 30. С. 190–200.

18. Склярєнко О. Ю. Історичні передумови формування дитячих закладів в умовах України. *Архітектурний вісник КНУБА : наук.-виробн. зб. Київ: КНУБА, 2019. Вип. 17–18. С. 161–170.*

19. Чипиляк Т. Ф., Лещенюк О. М., Мазура М. Ю. Стан деревно-чагарникових насаджень територій обмеженого користування промислового району міста Кривий Ріг. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. № 1, т. 27. С. 97–100.